

СТАНОВИЩЕ

**от доц. д-р Ирена Иванова Левкова,
катедра „Психология“
при Пловдивския университет „Паисий Хилендарски”**

на дисертационния труд за присъждане на образователната и научна степен „Доктор” в област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки”, професионално направление 3. 2. Психология, докторска програма „Педагогическа и възрастова психология”

Автор: Мария Курти

Тема на дисертационния труд: „РАЗВИТИЕ НА СПОСОБНОСТИТЕ ЗА ЛИЦЕВО ЕМОЦИОНАЛНО РАЗПОЗНАВАНЕ И НАЗОВАВАНЕ В ПРЕДУЧИЛИЩНА ВЪЗРАСТ”

Научен ръководител: проф. д-р Иванка Асенова

Със заповед №1106 от 27.04.2021г. на Ректора на ЮЗУ „Неофит Рилски” съм определена за член на научното жури за осигуряване на процедура за защита на дисертационен труд на тема **„РАЗВИТИЕ НА СПОСОБНОСТИТЕ ЗА ЛИЦЕВО ЕМОЦИОНАЛНО РАЗПОЗНАВАНЕ И НАЗОВАВАНЕ В ПРЕДУЧИЛИЩНА ВЪЗРАСТ”** за придобиване на образователната и научна степен „доктор” в област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.2. Психология, докторска програма Педагогическа и възрастова психология, с автор **Мария Курти** – докторантка в редовна форма на обучение към катедра „Психология”, с научен ръководител проф. д-р Иванка Асенова от ЮЗУ „Неофит Рилски”.

Представеният дисертационен труд в обем от 152 стандартни страници основен текст, библиография със 189 научни труда и приложение, съдържащо стимулния материал под формата на фотографии на лица, изразяващи разнообразни емоции. Библиографската справка включва основополагащи теоретични публикации по темата

и обзор на изследвания по избраната проблематика. В изложението са включени 50 таблици със статистически данни и резултати.

Развитието на умения за емоционално взаимодействие е неотменен аспект в изграждането на способност за пълноценни социални контакти и води началото си още от първите преживявания на детето в зората на неговия жизнен цикъл. То е тясно свързано с разпознаването на лица и на емоциите, които те изразяват и такива проучвания, като на Kelly, Farroni и други автори, показват, че още новородените създават лицеви репрезентации, чувствителни са към фините различия на човешките лица, изразяват предпочитания към определени изразни модели, сравнително бързо откриват информацията, която служи за разпознаване на емоциите по лицеизраза на човека. Тези умения постепенно се развиват в по-късните възрасти и изследването на особеностите в развитието на способността за лицево разпознаване на емоциите, както и за вербализиране на знанието за спецификата на конкретната емоция, е една умело избрана и актуална проблематика в контекста на развитието на съвременната психологическа наука. От тази позиция трябва да оценим разработката на представения дисертационен труд като съществен принос към изследователската практика в областта на емоциите, тяхното развитие в предучилищна възраст и ефектите на предучилищното образование върху него. Специфичните цели за проучване, които авторката си поставя, обвързани с влиянието на посещаването на детски ясли и ролята на пола, конкретизират насоките на изследването и позволяват формулирането на потенциално плодотворни изследователски хипотези, чието потвърждение откриваме в изводите на дисертационния труд. Разкритите различия в разпознаването на базисните емоции при „малката“ и „голямата“ група, както и различията в назоваването на емоциите, дават възможност за продуциране на нови изследователски цели и имат практическо приложение при създаване на психолого-педагогически инструменти за развитието им, които успешно да бъдат прилагани в работата на педагозите в областта на предучилищното образование. От особено значение е разкритият от авторката позитивен ефект на посещаването на детската ясла върху развитието на способностите за разпознаване и назоваване на емоциите, който се проявява не, както бихме очаквали, в началото на периода, а в неговия край и който очаква своето научно обяснение при независимо потвърждаване на тези резултати.

Избраният изследователски инструментариум е от световнопризната база данни. Като забележка мога да посоча само това, че използваните фотографии от Facial

Expressions of Emotion: Stimuli and Tests (FEEST), предназначени за изследване на емоционалната лицева перцепция, съдържат само лица на възрастни хора, а би било уместно да се включат и фотографии на изразяващи различни емоции лица на връстници.

Дисертационният труд не само обогатява изследователския фонд на съвременната психологическа наука по отношение на емоционалното разпознаване в предучилищна възраст и назоваването на разпознатите емоции, сред неговите достойнства е и това, че тъй като представя данни от изследване в различна от българската култура, той дава възможност за сравнителни проучвания в областта на избраната проблематика.

В заключение, предлагам на Научното жури да присъди на **Мария Курти** научната и образователна степен „доктор“ по научното направление „Психология 3.2, докторска програма „Педагогическа и възрастова психология“.

15.04.2021

Изготвил становището:

/доц. д-р Ирена Левкова/